

ПОЛИТИКА ЕКОНОМСКИХ ИНТЕГРАЦИЈА КИНЕ У ЕВРОАЗИЈИ

Сажетак: Економске интеграције имају дугу историју развоја, а разлог настанка истих се може подвести под унапређење економске сарадње више држава, како би се побољшао економски положај и статус укључених субјеката. За разлику од многих других држава, Кина је током низа деценија избегавала улазак у економске интеграције. Но, са економском реформом земље, и *Политиком отворених врата*, много тога се променило – између осталог и виђење економског удруживања. Услед тога су главни циљеви овог рада да се увиди кинеска политика економских интеграција којима је она приступила или сама основала, да се увиде циљеви које том приликом жели да оствари, те да се сагледају резултати истих. Као предмет изучавања узете се у обзир Асоцијација држава Југоисточне Азије (*Association of Southeast Nations – АСЕАН+3*), група пет водећих напредних економија Бразила, Русије, Индије, Кине и Јужне Африке (БРИКС), и на крају Иницијатива Појас и пут (*Belt and Road Initiative – БРИ*). Првој интеграцији се придружила, у другој је била један од оснивача, а трећу је Кина сама иницирала, те се овим путем постиже анализа свих могућих аспеката кинеског учешћа у регионалним економским интеграцијама. Да би анализа била потпуна, биће узети у обзир фондови и банке које прате ове интеграције – Азијска развојна банка (*Asaian Development Bank*), Нова развојна банка (*New Development Bank*), Азијска инфраструктурна инвестициона банка (*Asian Infrastructure Investment Bank*) и Фонд пута свиле (*Silk Road Fund*). Методолошки приступ заснован је на дескрипцији, компаративној и дескриптивној статистичкој анализи, путем кога су сагледани циљеви ових интеграција и упоређени са реалним економским резултатима на терену. Основни закључци овог рада су да Кина циљано, плански и поступно улази у економске интеграције, стварајући мрежу међународних односа који доприносе

¹ Ванредни професор, Институт за међународну политику и привреду, Београд, katazagic@gmail.com.

Рад представља део научног пројекта „Србија у савременим међународним односима: Стратешки правци развоја и учвршћивање положаја Србије у међународним интегративним процесима – спољнополитички, међународни економски, правни и безбедносни аспекти“, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије (бр. 179029).

њеној стратегији развоја и исправљају неправилности које унутар њене економије постоје решавајући том приликом и политичке проблеме.

Кључне речи: Кина, политика, економске интеграције, АСЕАН+3, БРИКС, Појас и пут иницијатива

1. УВОД

Кина као светска економија „број два“ од 2010. године, мерена номиналним БДП-ом, незаустављиво наставља свој економски развој. На путу њеног економског развоја остаје јој веома тежак проблем, и то као последица некадашњих модела развоја, неравномерни регионални развој. Јужни и централни део Кине у свом развоју итекако заостају у односу на источни и североисточни део. За разлику од Мао Цедунга, Денг Сјаопинг је своје реформе, назване *Политика отворених врата*, засновао управо на принципу неравномерног економског развоја. Сматрао је да прво поједини региони морају да се развију, како би се на основу њиховог развоја, развијали други. Политика је дала резултате, а наследници Денг Сјаопинга су настављали углавном у истом смеру, покушавајући да истовремено покрену и развој других региона.²

Као једну од шанси, односно прилика, да се исправи таква ситуација и да се омогући развитак других региона, Кина је видела и у јачем регионалном повезивању, пре свега са земљама азијског региона, а након тога и евроазијског региона. Кроз мењање своје политике *Отворених врата* и специјалних економских зона, Кина је имала у виду више елемената који би јој били од користи услед снажнијег економског удруживања: 1) пре свега, јачање економије азијског региона помаже и јачању Кине како у економском, тако и у политичком смислу; 2) стабилност азијског региона омогућава стабилан економски развој, без већих осцилација; 3) развијање привредних односа, доприноси и бољем регионалном развоју унутар Кине; 4) показује се додатно снага надолazeћих економија које помажу решавању светских економских проблема, као што је то нпр. био случај са светском економском кризом 2009. године; 5) ојачава се веза Кине са

² Више о политикама регионалног економског развоја Кине, видети у Катарина Закић, Меисинг Сун, „Кинески модел регионалног развоја – стратешке лекције“, *Међународна научна конференција – “Regional Development and Cross-Border Cooperation”*, Пирот, Уговорна окружна комора Пирот, Новембар, 2017, стр. 213-225.

земљама Европе и Африке у оквиру БРИ, и б) Кина се уз помоћ основаних банака и фондова сада намеће као респектабилан финансијски такмац на међународном тржишту.

За потребе овог рада анализирају се три одабране економске интеграције, које су у складу са осталим радовима у овој публикацији одабране. Веома је битно напоменути да је платформа и разлог оснивања сваке од ових интеграција другачији, другачији су им приступи и кинеско учешће у њима. Поред тога, финансијске институције које прате ове интеграције веома су битне, тако да ће и оне бити објашњене у раду.

С обзиром на то да је тематика веома широка, овде је фокус на најважнијим подацима и резултатима који могу дати одговор на питање – каква је, у ствари, политика и став Кине апропо политике економских интеграција. Услед тога је одабрано да се интеграције објасне по хронолошком редоследу кинеског укључивања у њих, јер и то, с друге стране, објашњава многе ствари везане за развој Кине, њено укључивање у савремене економске токове и промену њеног положаја у модерном свету.

Методолошки приступ заснован је на дескрипцији, компаративној и дескриптивној статистичкој анализи, путем кога су сагледани циљеви ових интеграција и упоређени са реалним економским резултатима на терену.

2. АСЕАН+3

Асоцијација држава Југоисточне Азије (*Association of Southeast Nations – ASEAN*) настала је 1967. године као последица разговора званичника из Индонезије, Малезије, Филипина, Сингапура и Тајланда, са идејом да се ове земље договоре око будуће сарадње у којој би се отклонили проблеми које су тада имали, али и како би се ојачала њихова сарадња на економском и политичком нивоу.³ Посебно је битна тзв. Бангкошка декларација потписана том приликом, која је на две стране дефинисала разлоге настанка, циљеве и начин рада АСЕАН-а: „који се заснива на

³ Интересантно је напоменути да је у том контексту тадашњи министар спољних послова Сингапура (1967), Раџаратнам (Rajaratnam) употребио термин *балканизација* као ознаку за оно што Источну Азију може задесити уколико не буде јединствена и уколико се не заштити од спољних непријатеља.

прављењу малих корака, добровољности и неформалним аранжманима како би се дошло до обавезујућих и институционализованих споразума.“⁴

Током 80-их и 90-их година 20. века придружиле су им се следеће државе – Брунеји, Камбоџа, Лаос, Вијетнам и Мјанмар, те је основа ове асоцијације састављена од десет земаља. „АСЕАН није војни пакт, већ је регионална организација која има за циљ да установи економску, политичку, друштвену и културну сарадњу... Приоритет јој је економски раст земаља Југосточне Азије, али осим тога настоји да заштити заједничке интересе и створи регионалну солидарност, уз истовремено промовисање регионалног мира и стабилности.“⁵

Мјанмар је 1990. године предложио да чланови АСЕАН-а заједно са Кином, Јапаном и Јужном Корејом формирају тзв. *Источно азијски економски кокус*, али је идеја услед противљења Јапана и САД одбачена. После овог противљења, настављени су преговори, те је 1997. године створен АСЕАН+3 са већ поменутих земаља. Коначан облик ове организације, под називом АСЕАН+6, добијамо на Источном азијском самиту 2005. године, када се овој групацији придружују Аустралија, Нови Зеланд и Индија.⁶

Једна од идеја која није реализована, али на којој се истрајно ради и која је веома битна за будућност ове организације, јесте стварање АСЕАН Економске Заједнице (АЕЦ), која је била планирана за 2015. годину, али чији је датум оснивања померен на 2025. годину. Стварање ове заједнице подразумева даљу либерализацију трговине, као и смањење царинских и још битније нецаринских баријера, које су услов за квалитетније повезивање укључених земаља.

Организациона структура АСЕАН-а састоји се из пет комитета који стварају основу за функционисање ове организације, а то су: комитет шефова држава чланица, комитет министара спољних послова, комитет министара економије, комитет других министара и секретаријати.

⁴ ASEAN, History, <https://asean.org/asean/about-asean/history/>, 25/07/2019.

⁵ Mohamad Faisal Keling, Hishamudin Md.Som, Mohamad Nasir Saludin, Md. Shukri Shuib, Mohd Na'eim Ajis, „The Development of ASEAN from Historical Approach“, *Asian Social Science*, Vol. 7, No. 7; July 2011, Canadian Center of Science and Education, www.ccsenet.org/ass, p. 172.

⁶ Shujiro Urata, Urata Shujiro, „An ASEAN+6 Economic Partnership: Significance and Tasks“, Japan Center for Economic Research, Asia Research Report 2007, Tokyo, Japan, February, 2008, p. 2.

Економски резултати чланица АСЕАН-а показују да ове земље остварују одличне економске резултате укупно посматрано, с тим да има појединих чланица које још увек имају економских проблема и мање су развијене попут Вијетнама, Камбоџе и Лаоса.⁷ Колико су земље АСЕАН-а напредовале говоре и подаци о њиховом учешћу у светском БДП-у: 1970. године њихово учешће је било 0,8%, 1990. године 1,5%, а 2015. године 2,6%.⁸ Овакви развојни резултати нису прошли незапажено, те је порасло и интересовање страних инвеститора за овај регион, те је само у 2014. години њихов удео у светском уделу СДИ био 10%.⁹ Свакако да је један од највећих успеха АСЕАН-а као интеграције укидање царина, те повећање интратрговине унутар основних десет чланица. Током обележавања 50 година од оснивања АСЕАН-а, Азијска развојна банка је израчунала да је до 2017. године свих десет чланица оснивача ове интеграције укинуло 96% својих међусобних царина, и да се тај проценат и даље смањује.¹⁰

Поред тога, важно је споменути да је и структура економија ових земаља значајно унапређена и побољшана, и да је од превасходно пољопривредног региона овај регион постао познат по производњи и преради. То не значи да је пољопривреда занемарена, напротив. Првих пет земаља оснивача АСЕАН-а су и даље међу водећим извозницима производа попут палми, кокоса, гуме и банана, али су се поред тога оријентисале и производњу и пружање услуга (финансије, туризам, логистика).¹¹

⁷ Како у погледу БДП-а или БДП-а по глави становника, мада ни Филипини, или Мјанмар не предњаче у овим индикаторима.

⁸ Ponciano S. Intal, Jr., "The Economic Transformation of the ASEAN Region in Comparative Perspective", in: *ASEAN and Member States: Transformation and Integration*, Volume 3, (editors: Ponciano Intal, Jr. and Lurong Chen), Economic Research Institute for ASEAN and East Asia, Department of Foreign Affairs, Philippines, 2017, p. 1.

⁹ Ibidem, p. 3.

¹⁰ Jayant Menon, (21 .08. 2017.), *ASEAN at 50. What's Next?*, Asian Development Bank, <https://www.adb.org/news/op-ed/asean-50-whats-next>, 25/07/2019.

¹¹ Ibidem, p. 5.

Табела број 1 – Основни макроекономски показатељи
за земље АСЕАН, од 2015–2018. године

Основни макро-економски индикатори	Јединица	2015.	2016.	2017.	2018.
Укупна површина	км ²	4,488,839	4,490,212	4,493,516	4,493,516
Укупна популација	милиони	627.2	634.7	642.1	649.1
БДП у сталним ценама	милијарде УС\$	2,456	2,581	2,785	2,986
Стопа раста БДП	проценти	4.8	4.9	5.3	5.2
БДП по глави становника у сталним ценама	УС\$	3,915	4,067	4,338	4,601
Међународна трговина робом, укупно	милијарде УС\$	2,272.9	2,238.6	2,576.8	2,800.8
Извоз	милијарде УС\$	1,171.7	1,152.7	1,324.3	1,425.5
Увоз	милијарде УС\$	1,101.1	1,085.9	1,252.5	1,375.3
Прилив страних директних инвестиција	милијарде УС\$	118.7	119.0	146.9	154.7

Извор: Statistics Division – ASEANstats, ASEAN Secretariat,
<https://data.aseanstats.org/>

Почетак уласка Кине у интеграцију АСЕАН везан је за 1990. годину када су решени сви политички и дипломатски проблеми са пуноправним чланицама АСЕАН-а, тако да је 1991. године она постала

консултативни партнер овој интеграцији, а 1996. је постала пуноправан партнер за дијалог.¹² Током наредних година потписан је већи број споразума, а посебно је било важна кинеска иницијатива 2000. године о успостављању споразума о слободној трговини (на Самиту АСЕАН+3) између Кине и АСЕАН земаља. Након две године потписан је Оквирни споразум (уговор) о свеобухватној економској сарадњи којим је дефинисан споразум о слободној трговини, који је почео постепено да се примењује од 2010. године, а у пуној мери од 2015. године.¹³

Кина и АСЕАН имају свеобухватну сарадњу која се током година значајно увећавала и продубљавала. Кина је АСЕАН-у највећи партнер у трговини (укупан обим трговине је 436,8 милијарди УС долара у 2017. години), и трећи највећи извор страних директних инвестиција (11,3 милијарди долара кинеских инвестиција само у 2017. години).¹⁴ У току прошле године Кина је инвестирала у земље АСЕАН-а 89,01 милијарди долара, а АСЕАН у Кину 116,7 милијарди долара.¹⁵ Области у којима највише сарађују АСЕАН и Кина јесу индустријска производња, пољопривреда и туризам. У области индустријске производње Кина увози велики број индустријских полупроизвода из земаља АСЕАН-а, а онда готове производе даље пласира ка другим тржиштима. Што се тиче туризма, све земље су радиле на промоцији туризма унутар овог региона, те подаци говоре да је у 2016. години број туриста из Кине који је посетио земље ове интеграције око 19,8 милиона, а повратно у Кину је дошло око 10,3 милиона туриста, што су значајна побољшања у односу на претходне периоде.¹⁶

Иако нису тема овог рада, политички односи Кине и земаља АСЕАН-а су такође значајно унапређени, мада сви сукоби нису решени. Но без обзира на то, управо је политичка стабилност и сарадња гарантовала и бољи развитак економских односа, што се управо и кроз

¹² Lai Hongyi, (2007), China's Evolving Relations with Southeast Asia: Domestic and Strategic Factors, in *Lai Hongyi and Lim Tin Seng: Harmony and Development: ASEAN-China Relations*, World Scientific, p. 25.

¹³ ASEAN Secretariat Information Paper August 2018, Overview of ASEAN-China Dialogue Relations, p. 3, https://asean.org/?static_post=overview-asean-china-dialogue-relations, 16/08/2019.

¹⁴ Ibidem

¹⁵ Huang Xilian (January 31, 2019), China and ASEAN doing well on economic, trade cooperation, The Jakarta Post, <https://www.thejakartapost.com/academia/2019/01/31/china-and-asean-doing-well-on-economic-trade-cooperation.html>, 25/0/2019.

¹⁶ Ibidem, p. 4.

изнете податке и презентовало. Земље АСЕАН-а сада виде Кину као партнера у свим облицима дијалога, а не као претњу. Поједини истраживачи сматрају да је томе итекако допринела и кулуролошка и социолошка блискост народа на овим просторима, који се свакако међусобно много боље разумеју, него што је то случај у односу са европским, или пре свега америчким начином размишљања.¹⁷

2.1. Азијска развојна банка (Asian Development Bank)

Азијска развојна банка (АДБ) је финансијска институција која прати, те помаже својим капиталом и стручношћу економски и друштвени развој земаља Азије. Ова банка није основана од стране АСЕАН интеграције, али њен настанак, рад и уплив у рад АСЕАН-а је од непроцењиве важности, те је услед тога ова банка изабрана да се покаже њена веза са АСЕАН-ом и Кином.

АДБ је основана само годину дана пре АСЕАН интеграције 1966. године и у њен процес рада се на самом почетку укључила 31 земља, а седиште банке је у Манили.¹⁸ Данас АДБ има 68 чланица, од чега је 49 из азијско-пацифичког региона и 19 изван њега. Првобитан циљ оснивања ове банке је био помоћ у развијању пољопривреде у азијском региону, а поготово је акценат стављен на производњу хране и развитак пољопривредних подручја. Током наредних деценија, како су се мењале околности тако се и мењао рад банке па су области у којима банка делује проширене на енергетику, социјалну инфраструктуру, заштиту животне средине, образовање, здравство и унапређење положаја жена те решавања финансијске кризе 2009. године. У другој деценији 21. века, АДБ је наставила и даље свој рад на смањивању регионалног сиромаштва и економског јаза, а резултати су по њиховим проценама мешовити. Иако је смањена популација изразито сиромашних за 50%, и даље су бројке забрињавајуће. Азијско-пацифички регион је дом за 1,2 милијарде људи који живе са 3,10 или мање долара на дан, 600 милиона људи живи без струје, а 1,7 милијарде људи нема одговарајуће санитарне услове за живот.

¹⁷ Lai Hongyi, Lim Tin Seng, „Harmony and Development: ASEAN-China Relations“, *World Scientific*, 2007, p. xx.

¹⁸ Сви подаци о историском развоју АДБ су дати на основу података са званичног сајта банке: ADB, History, <https://www.adb.org/about/history>, 25/07/2019.

Иако су све земље АСЕАН-а чланице АДБ, ова интеграција као целина није имала потпуно дефинисану сарадњу са АДБ све до почетка азијске финансијске кризе крајем девесетих, када су заједно радили на санирању последица ове кризе. Но, званични почетак развоја је почео 2006. године са потписивањем Меморандума о разумевању, који је у ствари подразумевао подршку АДБ у функционисању АСЕАН интеграције, а тицао се размене знања, дијалога око политика развоја, те начина кофинасирања.¹⁹ Поред овог, веома је био значајан и меморандум потписан 2012. године који је детаљније дефинисао облике сарадње, а тицао се јачања институционалне сарадње, размене података и заједничког истраживања, те партнерске сарадње. У званичној публикацији АДБ, која је посвећена сарадњи са АСЕАН-ом, се наводи следеће: „У периоду од 2006–2015. године АДБ је финансирао или кофинансирао 376 пројекат који су вредни 15,4 милијарде долара намењених АСЕАН интеграцијама, од којих су 117 били зајмови или грантови (15 милијарди), а 259 су били ТА (Technical assistance) пројекти (357 милиона). Током истог периода на АСЕАН пројекте је отишло 38% укупних АДБ зајмова (39,6 милијарди долара) и 40% укупних ТА пројеката (883 милиона долара). На име прекограничне инфраструктуре је отишло 33%, а на монетарну и финансијску стабилност и интеграцију 21% зајмова које је АДБ дао овој интеграцији. Земље у оквиру АСЕАН-а које су примиле највише зајмова су Камбоџа, Лаос, Мјанмар и Вијетнам, што је у тоталу 68% од АСЕАН зајмова.“²⁰

¹⁹ Односи АСЕАН и АДБ су написани на основу публикације: ASEAN-ADB Cooperation toward the ASEAN Community: Advancing Integration and Sustainable Development in Southeast Asia, (2016), Asian Development Bank, Philippines, pp. 1-35, www.adb.org, 25/07/2019.

²⁰ Ibidem, pp. 4-5.

Табела 2 – Одобрени зајмови АДБ у милијардама УС долара, од 1966–2016. године²¹

Година	Износ	Година	Износ	Година	Износ	Година	Износ	Година	Износ
1966		1976	776	1986	2,01	1997	9,54	2007	11,08
1967	/	1977	886	1987	2,46	1998	6,11	2008	11,33
1968	42	1978	1,16	1988	3,13	1999	4,99	2009	15,76
1969	98	1979	1,25	1989	3,69	2000	6,05	2010	13,66
1970	246	1980	1,44	1990	4,01	2001	5,37	2011	13,85
1971	254	1981	1,68	1991	4,77	2002	5,77	2012	13,14
1972	316	1982	1,68	1992	5,11	2003	6,31	2013	14,21
1973	421	1983	1,89	1993	5,23	2004	5,55	2014	13,52
1974	548	1984	2,23	1994	3,73	2005	6,33	2015	16,28
1975	660	1985	1,81	1995	5,59	2006	8,06	2016	17,46

Извор: Asian Development Bank, History, <https://www.adb.org/about/history>

Што се тиче сарадње АДБ и Кине она је дуга преко 30 година и успешно је развијана и остварена.²² С обзиром на то да је кинеска сарадња на званичном нивоу дужа са АДБ него са АСЕАН-ом, највећим делом подаци који су презентовани су последица билатералне сарадње, а не сарадње у оквиру АСЕАН-а, мада постоји пројекат у којем Кина преко АСЕАН-а има сарадњу са АДБ. Као што је АДБ помагао АСЕАН-у око осмишљавања, постављања и реализовања институционалних оквира за сарадњу унутар саме групације, исти је случај и са Кином – АДБ је највећим делом учествовао у прављењу институционалних оквира и спровођењу пројеката (за које су узети зајмови) у дело. Важно

²¹ Напомена: износи кредита за период од 1968–1978. године су дати у милионима, а након тога у милијардама.

²² Сарадња између Кине и АДБ је написана на основу документа: Asian Development Bank – member factsheet PRC, (April 2019), Asian Development Bank, Philippines, www.adb.org, 25/07/2019.

је напоменути, поготово са економске и политичке тачке гледишта, да је АДБ радио на ревизији петогодишњих планова развоја Кине, и то 13. по реду (2016–2020. године) и 14. по реду (за период од 2021–2025. године). Почетак сарадње се везује за 1986. годину и Кина је други по величини зајмопримац унутар АДБ. Од 1986. до 2018. године АДБ је одобрио Кини 36,62 милијарде долара кредита на националном нивоу, и 4,13 милијарди долара за кинески приватни сектор. Током 2018. године долази до заокрета у сарадњи, јер се прелази са националног нивоа инвестирања на локални ниво, како би се исправили неправилности у развоју и смањило економски дисбаланс између урбаног и руралног подручја. Такође, за разлику од почетних година када су преовлађивали зајмови за област инфраструктуре, сада се више зајмова даје за решавање проблема заштите животне средине, руралног развоја, образовања, здравства и бриге о старијем становништву.

Што се тиче сарадње Кине унутар АСЕАН-а са АДБ свакако је најбитнији регионални пројекат под називом Велика Меконг подрегија (*Greater Mekong Subregion*), који је започет 1992. године, а у коме се поред Кине (тј. њених провинција Гуангси Цуанг и Јунан) налазе и Камбоџа, Лаос, Мјанмар, Тајланд и Вијетнам.²³ Циљ овог пројекта је да промовише повезаност региона путем убрзавања трговине и инвестиција, чиме се смањује сиромаштво и побољшава регионални развој. Конкретни пројекти који се овим путем финансирају су у области транспорта, енергије, ИТ, туризма и пољопривреде.

3. БРИКС

Скраћеница БРИК настала је оригинално 2003. године од стране аналитичара међународне инвестиционе компаније Голдман Сакс (*Goldman Sachs*), који су те године желели да скрену пажњу да четири земље – Бразил, Русија, Индија и Кина, представљају новоиндустријализоване, односно земље у брзом развоју, на које свакако треба обратити пажњу. Разлог је био у њиховој рачуници да ће до 2050. године (ако не и раније), земље БРИК-а сустићи у погледу БДП-а шест најразвијених земаља света (САД, Јапан, Немачку, Велику Британију, Француску и Италију).²⁴

²³ ASEAN-ADB Cooperation toward the ASEAN Community: Advancing Integration and Sustainable Development in Southeast Asia, (2016), Asian Development Bank, Philippines, pp. 7-10, www.adb.org, 25/07/2019.

²⁴ Leslie Eliot Armijo, „The BRICS Countries (Brazil, Russia, India and China) as Analytical Category: Mirage or Insight?“, *Asian Perspective*, Vol. 31, No. 4, 2007, p. 8.

Након тога је овом термину и анализи почела да се поклања све више пажња, те је на иницијативу Русије на маргинама Генералне скупштине УН 2006. године, одржан састанак на коме је изражено интересовање управо поменутих држава о проширењу заједничке сарадње. Током 2008. године се озбиљније приступило прављењу оквира за ову интеграцију, да би коначно у Јекатеринбургу 2009. године био одржан први БРИК самит. Након самита је издато саопштење у коме се каже да су четири основна циља БРИК-а: „да промовише дијалог и кооперацију међу земљама на инкременталан, проактиван, прагматичан, отворен и транспарентан начин. Дијалог и кооперација БРИК земаља није усмерена само на остваривање заједничких интереса тржишних економија у настајању и земаља у равоју, већ и ка изградњи складног света у коме владају мир и заједнички просперитет.“²⁵

Последња чланица интеграције, Јужноафричка Република (ЈАР), придружила се овој интеграцији 2010. године на позив Кине, и тиме је била заокружена прича око чланица. За функционисање БРИКС-а најбитније је одржавање годишњих самита, чије се место одржавања ротира, те је сваке године друга земља домаћин, а 2019. године самит се одржава у Бразилу.

Потребно је имати у виду да је БРИКС интеграција настала у јеку светске финансијске кризе, у којој се осетила слабост неолибералног капитализма и основних финансијских институција, те је део рада ове интеграције управо и везан за решавање финансијских проблема, јер постојећа решења нису била довољно добра. Услед тога се наводи да су БРИКС земље у периоду од 2009–2016. године радиле на „постизању заједничког споразума у вези са финансијским и економским питањима, укључујући и реформе Светске банке и ММФ, мерама које ће осигурати довољно ресурса који се могу мобилисати ка ММФ-у, како би се ојачао његов антикризни потенцијал, као и креирање БРИКС међубанкарског кооперативног механизма који ће омогућити проширење кредитних могућности у локалним валутама и успостављање Алијансе берзи БРИКС-а.“²⁶

С обзиром на то да је интеграција БРИКС тек недавно почела да ради и функционише, тешко је сумирати резултате рада или дати прогнозу њене будућности. Разлози, пре свега, леже у чињеници да је ова

²⁵ BRICS, History, <http://infobrics.org/page/history-of-brics/>, 01/08/2019.

²⁶ Ibidem.

интеграција састављена од земаља које су доста међу собом различите, нису у географском смислу близу једна другој,²⁷ на различитом су степену развоја, а које поред тога имају и историју сукоба и лоше сарадње. Но, и поред свега наведеног, потенцијал интеграције је велики, а да ли ће тај потенцијал и бити остварен зависи управо од самих чланица.

Табела 3 – Основни макроекономски позатељи земаља БРИКС-а за 2017. годину

Земља	Површина у км ²	Популација	БДП према паритету куповне моћи	БДП по глави становника	стопа раста БДП	Извоз	Увоз
Бразил	8,515,770	208,846,892	\$3.248 билиона	\$15,600	1%	\$217.2 милијарди	\$153.2 милијарди
Русија	17,098,242	142,122,776	\$4.016 билиона	\$27,900	1.5%	\$353 милијарди	\$238 милијарди
Индија	3,287,263	1,296,834,042	\$9.474 билиона	\$7,200	6.7%	\$304.1 милијарди	\$452.2 милијарди
Кина	9,596,960	1,384,688,986	\$23.21 билиона	\$16,700	6.9%	\$2.216 билиона	\$1.74 билиона
ЈАР	1,219,090	55,380,210	\$767.2 милијарди	\$13,600	1.3%	\$94.93 милијарди	\$89.36 милијарди

Извор: CIA, The World Factbook, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/br.html>, 01/08/2019.

Иако највећи БДП по глави становника има Русија (приказано у табели 3), те би сходно томе она требала да предњачи у сарадњи и резултатима, ситуација је другачија јер је Кина економија број два, те је њен допринос већи. На БРИКС Бизнис форуму, одржаном прошле

²⁷ Дакле, ово није као АСЕАН природан, генерички облик сарадње суседа, који су истом региону, са сличним моделима развоја и блиским културолошком и социолошким наслеђем.

године у Јоханесбургу, речено је да Кина има највећи економски примат међу овим земљама, те да је њен извоз ка осталим чланицама значајно већи него увоз. Што се тиче интратрговине унутар интеграције резултати говоре да се она значајно увећала у последње две деценије, дакле независно од стварања интеграције, и то рецимо илуструје и податак да је интратрговина порасла са 27 милијарди долара у 2000. години на 230 милијарди у 2014. години.²⁸ Рагурама наводи у свом истраживању БРИКС-а да је: 1. Кина највећи трговински партнер Индији, Јужној Африци и Бразилу; 2. Индија је друга по обиму трговине иза Кине, а главни партнери су јој Кина, Јужна Африка и Бразил, док јој Русија није још у толикој мери партнер; 3. главни трговински партнери су за Русију земље ван БРИКС интеграције.²⁹ Према истом аутору земље тргују, углавном, производима и сировинама у којима имају компаративних предности. Већина аналитичара се слаже да потенцијали интратрговине нису унутар интеграције у довољној мери искоришћени, поготово када се има увид у то колико су велике земље и колики број становника имају, те какве су њихове економије. Индијски економиста Кондапали (*Kondapalli*) истиче: „Генерално говорећи, интра БРИКС трговина је на ниском нивоу, попут инвестиција или технолошких токова. Највећи део глобалне трговине БРИКС земаља је усмерен ка Западним земљама. Укупна трговина између БРИКС земаља чини само 4,9% од укупне укупне иностране трговине ових земаља, а структуру трговине чине јефтини производи и добра.“³⁰ Дакле, и инвестиције су унутар ове интеграције на ниском нивоу, а Кина је највећи инвеститор СДИ унутар ње, при чему већи део њених инвестиција иде ка Индији, Русији и ЈАР, а ка Бразилу скоро нимало.³¹ И поред тога, тај удео инвестиција је мали наспрам других региона и области.

Дакле, политичких и економских мотива за успешност ове интеграције има доста, али је степен реализације на нижем нивоу него што је то на почетку била предикција. Интеграција није на довољно

²⁸ Patrani Raghurama R., Raghurama Patrani R., „Revealed Comparative Advantage and Competitiveness: A Study on BRICS“, *Arabian Journal of Business and Management Review*, 5:152, 2015, p. 3.

²⁹ Напомена – рад је написан 2015. године, у међувремену је Кина постала један од највећих трговинских партнера Русије.

³⁰ „Much potential to tap in intra-BRICS cooperation – Indian expert“, (2017-08-07), Xinhua http://www.chinadaily.com.cn/business/2017-08/07/content_30359674.htm,01/08/2019.

³¹ International Trade Centre (2017), BRICS countries: Emerging players in global services trade, ITC, Geneva, p. 37.

високом институционалном нивоу да би се постигли бољи обједињени резултати, а у реализацији циљева се касни. Оно што се не може порећи јесте да је јавност, сада више него раније, упозната са овим економијама и њиховим потенцијалима, а ти потенцијали представљају моћ, поготово на политичкој сцени. Стварање финансијске институције, као што је то НДБ, показује да ове земље озбиљно раде на томе да се финансијска премоћ на светском тржишту премести и да се ове земље озбиљније у том смислу схвате.

3.1. Нова развојна банка (New Development Bank)

БРИКС земље су, након стварања интеграције, почеле са преговорима око стварања финансијске институције која би пратила рад БРИКС-а, али би имала улогу и у остваривању сарадње ових земаља са земљама Африке и Латинске Америке. Договор око оснивања, начина рада и функционисања банке је постигнут 2014. године у Бразилу, банка је званично основана 2015. године, а почела са оперативним радом 2016. године.³² Седиште банке је у Шангају, али банка има и своју регионалну канцеларију у Јужноафричкој Републици, како би се олакшало пословање и сарадња банке са земљама из Африке. С обзиром на то да је банка као и интеграција настала као одговор на рад финансијских институција у условима глобалне финансијске кризе, њен задатак је да „ради на затварању инфраструктурног јаза, посебно између развијених и држава у развоју као и тржишта у настајању... Државе у развоју, као и транзицији имају велике потребе у смислу изградње сопствене инфраструктуре и финансирања одрживог развоја. Концепт одрживог развоја је мултидисциплинарна категорија која обухвата политичко-правну, економску и сферу животне средине.“³³

За начин функционисања банке битно је објаснити две ствари – прва је Аранжман о девизним резервама и друга, власничка структура банке. Што се тиче аранжмана, њега чини фонд који износи 100 милијарди долара, са следећом структуром уписаног капитала у процентима: Бразил 18%, Русија 18%, Индија 18%, Кина 41% и ЈАР 5%.³⁴ Главна сврха

³² Fan Xu, (2019), Opportunities and Risk Assessment of BRICs New Development Bank – New Big Powers Coordination Perspective, *Macro Management & Public Policies*, Volume 01, Issue 01, p. 28, Bulingval Publishing Co., DOI: <https://doi.org/10.30564/mmpp.v1i1.741>, p. 28.

³³ Радомир Стојковић (2016), Нова развојна банка БРИКС, *Банкарство*, вол. 45, бр. 2, doi: 10.5937/bankarstvo1602076S, стр. 82.

³⁴ *Ibidem*, стр. 80.

фонда је да олакша краткорочну ликвидност држава, како би се постигао одрживи развој земаља које га користе. Што се тиче власничке структуре банке, ту је ситуација посебна у међународним оквирима, јер је први пут основана међународна банка, у којој све државе оснивачи имају исти власнички удео и исти број гласова (20%), а не постоји могућност вета.³⁵ У договору са УН, који је постигнут око оснивања банке, власнички удео земаља БРИКС не може да иде испод 55%. Поред тога неопходно је нагласити да у власничкој структури банке земље оснивачи имају 500.000 оснивачких акција, а 500.000 њих је нераспоређено, те се оне могу купити од стране других држава које нису оснивачке чланице.³⁶

Банка је током протекле три године рада, закључно са 2018. годином, одобрила финансирање 30 пројеката, у вредности од осам милијарди долара, од чега су са 1,4 милијарде долара финансиране земље које нису оснивачи банке.³⁷ Према структурном распореду новац је отишао на пројекте у транспорту 27%, чисту енергију 27%, иригацију, водоснабдевање и санитацију 18%, урбани развој 14%, еколошку ефикасност 8% и социјалну инфраструктуру 6%.³⁸ Поред тога, веома је важно да је током 2018. године банка значајно унапредила свој кредитни рејтинг (*Fitch and Standard & Poor's (S&P) Global Ratings*) и сада је он AA+, што говори у прилог чињеници да је банка добро пословала, разложно инвестирала и да су пројекти које финансира неопходни.

³⁵ Xu Fan, „Opportunities and Risk Assessment of BRICs New Development Bank – New Big Powers Coordination Perspective“, *Macro Management & Public Policies*, Volume 01, Issue 01, 2019, Bulingval Publishing Co., DOI: <https://doi.org/10.30564/mmpp.v1i1.741>, p. 29.

³⁶ NDB, About us, <https://www.ndb.int/about-us/organisation/members/>

³⁷ New Development Bank, Annual Report 2018 – Investing for impact, p. 4, <https://www.ndb.int/wp-content/uploads/2019/07/NDB-AR2018.pdf>, 25/07/2019.

³⁸ Ibidem

Табела 4 – Зајмови НДБ земљама оснивачима
у периоду од 2016–2018. године

Земља	Укупан износ зајмова у милионима УС\$	Број одобрених и предложених пројеката	Структура зајмова у процентима, по врсти улагања
Бразил	621	4 одобрена и 1 предложен	1.48% чиста енергија 2.32% еколошка ефикасност 3.12% транспортна инфраструктура 4.8% градски развој
Русија	1.496	6 одобрених	1.31% социјална инфраструктура 2.22% иригација... 3.20% еколошка ефикасност 4.7% чиста енергија 5.5% транспортна инфраструктура
Индија	2.550	9 одобрених и 1 предложен	1. 48% транспортна инфраструктура 2. 32% иригација... 3. 10% градски развој 4. 10% чиста енергија
Кина	2.759	10 одобрених	1. 38% чиста енергија 2. 22% транспортна инфраструктура 3. 22% урбани развој 4. 11% иригација... 5. 7% еколошка ефикасност
ЈАР	680	5 одобрених	1. 71% чиста енергија 2. 29% транспортна инфраструктура

Извор: New Development Bank, Annual Report 2018 – Investing for impact, p. 4, <https://www.ndb.int/wp-content/uploads/2019/07/NDB-AR2018.pdf> и NDB, List of Projects, <https://www.ndb.int/projects/list-of-all-projects/>

Дакле, за разлику од АДБ банке, где је Кина једна од чланица, она је овде у функцији једног од оснивача, а на основу претходног поглавља и овог јасно се уочава да је Кина имала како економских, тако и политичких мотива да учествује у оснивању како интеграције тако и банке. Са тим процесом се није журило и кораци су били постепени. За разлику од АСЕАН-а, где је Кина желела брже да приступи интеграцији, али због разних разлога то није било могуће, овде се уочава спремност на чекање и постизање компромиса међу свим члановима. Такође, уочава се да што је више времена протичало, Кина је била спремнија да се све више ангажује и укључи у БРИКС. У прилог томе говори и чињеница да је Кина у Аранжману о девизним резервама водећа земља унутар интеграције и да је њен удео 41%, номинувала је и добила финансирање највећег броја пројеката унутар ове банке и повукла је највише кредита. Веома је интересантно и да је преко 50% средстава од тих кредита отишло у област екологије (видети табелу 4).

Колико ће се Кина посветити БРИКС-у доста зависи и од њеног ангажовања у иницијативи Појас и пут, те спремности земаља БРИКС-а да се ове две интеграције потпомажу. Колико је ово реална поставка и да ли ће бити могуће интегрисати ове интеграције – остаје да се види.³⁹

4. БРИ

Када је 2013. године у Казахстану кинески председник Си Ђинпинг најавио стварање нове иницијативе под називом „Нови пут свиле“, мало ко је могао да очекује да ће једна нова интеграција, по узору на стари Пут свиле, само шест година касније имати резултатите какве данас има.⁴⁰ Објашњавајући идеју БРИ, Ђорђевић и Лаћевац наводе: „Један појас – један пут стратегија представља план који се састоји од копнених и поморских рута које почињу централној у источној Кини а завршавају у Венецији, пролазећи кроз Азију, Африку и Европу, као и сва мора и океане на том путу; ван Кине комплетан Пут свиле обухвата три

³⁹ Више о могућим сценаријима како ће се БРИ интегрисати у остале интеграције у Евроазији: Yury V. Kulintsev, „The Conjunction of Russian-Chinese Interests within the BRI, the EAEU and the SCO“, *The Review of International Affairs*, Vol. LXX, No. 1174, Institute of International Politics and Economics, Belgrade, pp. 21-35.

⁴⁰ О некадашњем путу свиле прочитати у: Nikola Stakić, Katarina Zakić, „Challenges of Business and Financial Transformation of China in New Normal Economy“, *The Review of International Affairs*, Institute of International Politics and Economics, Belgrade, Vol. LXVII, No. 1161, 2016, 90.

континента Азију, Африку и Европу. При томе економски појас обухвата централну Азију, југоисточну Азију, Русију, Европу (укључујући и Балтичко море), Персијски залив и Медитеранско море, док поморски појас пута свиле у ново доба (21. век) обухвата кинеске поморске луке, Јужно-кинеско море, Пацифик, Индијски океан и Европу.⁴¹

Иницијатива је настала у тренутку када је Кина интезивно промовисала две стратегије на унутрашњем нивоу *Going Global Policy* и *New Normal*. Прва је резултат вишедеценијских напора да Кина крене са инвестирањем у иностранство, а своју је потврду у виду званичног документа добила током Џеминове (*Zemin*) владе у 10. петогодишњем и након тога у 11. петогодишњем плану.⁴² Друга иницијатива (реформа) је последица дисбаланса у кинеској економији у структурном смислу, те прилагођавање новонасталим околностима – пре свега смањивање двоцифрених стопа раста БДП; давање приоритета квалитетном а не квантитетном развоју; заснивање развоја на основу иновација; напуштање производне економије и окретање ка софистицираним технологијама, између осталог.⁴³ Дакле реформе на унутрашњем плану, те излазак на инострана тржишта су у ствари биле припреме за стварање нове стратегије која ће омогућити даљи несметани развој Кине, јер су могућности за развој засноване само на унутрашњем тржишту биле скоро исцрпљене. То не значи да је Кина комплетно искористила унутрашње ресурсе и могућности, већ да оне нису могле да омогуће такву динамику и брзину развоја каква је Кини потребна.

⁴¹ Branislav Đorđević, Ivona Lađevac, „Benefits and Limitations of “One Belt One Road Strategy” in Relations Between China and the European Union – Serbian Perspective“, *The Review of International Affairs*, Institute of International Politics and Economics, Belgrade, Vol. LXVII, No. 1162-1163, 2016, p. 61.

Напомена: иницијатива је од 2013. године до данас имала више промена у званичном називу и документима, а редослед је био следећи: Нови пут свиле – копнени и поморски (New Silk Road), Један појас – један пут (One Belt – One Road) и на крају Иницијатива Појас и пут (Belt and Road Initiative). Сви називи су и даље у оптицају и равноправно се користе, али је овај последњи званично у кинеској употреби данас, те је услед тога овај назив коришћен у самом раду.

⁴² Katarina Zakić, Bojan Radišić, „The Results and Challenges of Chinese “Going Global” Policy“, *The Review of International Affairs*, Institute of International Politics and Economics, Belgrade, Vol. LXVIII, No. 1168, 2017, p. 37.

⁴³ Nikola Stakić, Katarina Zakić, „Challenges of Business and Financial Transformation of China in New Normal Economy“, *The Review of International Affairs*, Institute of International Politics and Economics, Belgrade, Vol. LXVII, No. 1161, 2016, pp. 84-86.

Поједини научници попут Цаија наводе да Кина преко ове иницијативе: „покушава да постане регионални лидер користећи огромна средства како би се постигла економска интеграција. Она циља да креира регионални производни ланац, у оквиру кога би Кина била у средишту унапређене производње и иновације, као и онај који одређује стандарде.“⁴⁴ Као што је и у уводу рада наглашено, многи такође виде БРИ као средство за исправљање регионалног дисбаланса у развоју унутар Кине, поготово пошто иницијатива креће из централне и иде ка западу Кине, формирајући тзв. економски појас БРИ.⁴⁵

Данас БРИ иницијатива обухвата 125 земаља и 29 организација,⁴⁶ које су заједно са Кином усмерене ка стварању нове врсте сарадње у оквиру које се, пре свега, реализују инфраструктурни пројекти, али и комерцијални, који имају за циљ да обе стране остваре тзв. *win-win* стратегију. Наравно да је последица ове иницијативе убрзавање протока роба, капитала и људи, те наставак и развитак глобализоване економске сарадње. Према Светској банци: „Уколико би БРИ транспортни пројекти били завршени, уштеда на путовању преко економских коридора би била 12%, трговина би се повећала између 2,7% и 9,7%, доходак би се повећао до 3,4% а 7,6 милиона људи би било извучено из екстремног сиромаштва.“⁴⁷ Провладине новине „Кина данас“ (*China Daily*) су у мају ове године објавиле чланак који је презентовао истраживања већег броја института и консултатских агенција са Запада и у њима се кумулативно наводи: „Кинеска БРИ ће стимулисати светски БДП на 7,1 билиона УС долара током наредне две деценије, ангажујући при томе у наредних 20 година осам билиона УС долара, који ће се инвестирати у глобалну инфраструктуру и повезане пројекте.“⁴⁸

⁴⁴ Peter Cai, „Understanding China’s Belt and Road Initiative“, Analysis, Lowy Institute for International Policy, Sydney, Australia, March 2017, p. 5.

⁴⁵ Yu Jie, „The Belt and Road initiative: domestic interests, bureaucratic politics and the EU China relations“, *Asia Europe Journal*, Springer, 2018, pp. 3, DOI: 10.1007/s10308-018-0510-0 at: <http://eprints.lse.ac.uk/87500/>; Катарина Закић, Меисинг Сун, „Кинески модел регионалног развоја – стратешке лекције“, Међународна научна конференција – „Regional Development and Cross-Border Cooperation“, Пирот, Уговорна окружна комора Пирот, Новембар, 2017, стр. 213-225.

⁴⁶ Belt and Road Portal, „The Belt and Road Initiative Progress, Contributions and Prospects“, (April 22, 2019), <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/zchj/qwfb/86739.htm>, 18/08/2019.

⁴⁷ The World Bank, Blog, Belt and Road Initiative – Overview, (March 29, 2018), <https://www.worldbank.org/en/topic/regional-integration/brief/belt-and-road-initiative>, 18/08/2019.

⁴⁸ Alexis Hooi, (26 May, 2019), „Belt and Road set to ‘transform’ global economy“, *China Daily*, Beijing, PRC, <http://www.chinadaily.com.cn/a/201905/26/WS5cea60a7a3104842260bdcf.html>, 15/08/2019.

С обзиром на обим и величину инвестиција и број укључених земаља, те немогућност приказивања свих података у оквиру овог рада, овде ће се навести само најбитнији инфраструктурни пројекти БРИ који су у одређеној фази реализације:

1. железнице: Џакарта – Бандунг (Индонезија), Абуџа – Кадуна (Нигерија), Етиопија – Џибути пруга, те Кина – Лаос пруга;
2. луке: Коломбо Лука (Шри Ланка), Пиреус (Грчка), Доралех (Џибути), Зебриж терминал (Белгија), Муара (Брунеји) и Гвадар (Пакистан);
3. мостови: Тембуронг (Брунеји), Пељешац (Хрватска) и Падма (Бангладеш);
4. путеви и аутопутеви – до сада је завршено (новоизграђено или обновљено) преко 60.000 километара путева, а међу најбитнијима су путеви изграђени у Пакистану, Србији, Црној Гори, Уганди и Јамајци;⁴⁹
5. аеродроми (удели, закупи или проширења) – Хитроу (Лондон), Тулуз (Француска), Хан Франкфурт (Немачка), Тирана (Албанија) и Марибор (Словенија).

За разлику од претходних интеграција где је постојала структура институција и посебна тела која су пратила сваку интеграцију, овде је ситуација другачија. На званичном кинеском порталу о БРИ (<https://eng.yidaiyili.gov.cn>) се не наводи да постоје извршна тела која контролишу рад иницијативе, а на сајту постоји позамашан списак докумената, билатералних докумената и званичних политика везаних за БРИ, али без одређене структуре. О томе шта је БРИ и чиме ће се Кина водити током овог пројекта највише се података може наћи у тексту *Vision and Actions on Jointly Building Silk Road Economic Belt and 21st Century Maritime Silk Road* који је објавила Кинеска национална развојна и реформска комисија (The Chinese National Development and Reform Commission – NCDR), а који се у ствари односи на тумачење Сијовог говора из 2013. године о стварању Новог пута свиле.⁵⁰ Најзначајни

⁴⁹ Русија је одобрила градњу аутопута Медитеран, дугог 2.000 км, који повезује западну Кину, Русију и Европу, а вредан је 9,4 милијарде УС долара.

⁵⁰ Додатно о основним плановима видети у: Ivona Lađevac, Branislav Đorđević, Ana Jović Lazić, „Serbian Views on “16+1” and the “Belt and Road” Initiative in China-EU Relations”, in: *The Cooperation between China and Balkan Countries under the “Belt and Road” Initiative* (editors: Liu Zuokui and Ivona Lađevac), Publisher: Chinese Academy of Social Science, Beijing, 2019, pp. 54-73.

билатерални сусрети на највишем државничком нивоу су Форуми БРИ, и до сада су два одржана, оба у Кини. Но поред Форума, постоји и већи број регионалних састанака на нижим нивоима (премијерским или министарским) који се такође подводе под БРИ – попут Иницијативе 17+1 или Форума кинеско-афричке сарадње (FOCAS).

4.1. Фонд Пута свиле (Silk Road Fund)

Фонд Пута свиле (у даљем тексту Фонд) основан је крајем децембра 2014. године у Пекингу, а према званичном сајту овог фонда у његовом стварању су учествовале четири институције са припадајућим процентима у оснивачком капиталу: Државна администрација за девизну размену (State Administration of Foreign Exchange – 65%), Кинеска инвестициона корпорација (China Investment Corporation – 15%), Кинеска развојна банка (China Development Bank – 5%), и Извозно-увозна банка Кине (Export-Import Bank of China – 15%).⁵¹ Фонд располаже капиталом у вредности од 40 милијарди УС долара и 100 милијарди ренминбија. На истом месту се такође наводи да је Фонд основан са циљем финансирања и обезбеђења инвестиција како би се потпомогла трговина, инвестиције и повезаност земаља унутар БРИ, те да је то фонд који је окренут средњорочним до дугорочним развојним и инвестиционим пројектима. „Кроз различите форме инвестирања и финансирања, првенствено капитална улагања, Фонд је посвећен подршци изградње инфраструктуре, ресурса и енергетског развоја, индустријских капацитета и финансијској кооперацији у земљама и регионима који су део БРИ, како би се осигурала средњорочна и дугорочна финансијска стабилност и разуман повраћај инвестиција.“⁵²

⁵¹ Silk Road Fund, <http://www.silkroadfund.com.cn/enweb/23775/23767/index.html>, 18/08/2019

⁵² Ibidem

Табела 5 – Пројекти Фонда пута свиле од 2015. до прве половине 2019. године⁵³

Фонд	Друге институције које учествују у пројекту	Земља	Пројекат
СРФ	China Three Gorges Corporation	Пакистан	Инвестирање и конструкција Карот хидроелектране
СРФ	/	Русија	Куповина 9,9% Yamal LNG ⁵⁴ + корпоративни зајам
СРФ	/	Русија	Куповина учешћа у капиталу PJSC SIBUR Holding ⁵⁵
СРФ	Harbin Electric Corporation	Дубаи (УАЕ)	Hassyan термоеклектрана – чиста енергија
СРФ	International Finance Corporation	Азија	Заједничко инвестирање у индустријску производњу у неразвијеним земљама Азије
СРФ	China National Chemical Corporation	Италија	Аквизиција компаније Pirelli ⁵⁶
СРФ	Sino-French FC Value Trail Fund Project	/	Заједничка улагања у атрактивне делатности
СРФ	Joyvio Agriculture Development Co.	Чиле	Заједничка куповина 95,26% учешћа у Australis Seafood S.A.
СРФ	DEWA + ACWA Power	Дубаи (УАЕ)	Соларна електрана – 700MW DEWA CSP Project
СРФ	Uzbekneftegaz	Узбекистан	Унапређење рада јединог националног произвођача нафте и гаса Uzbekneftegaz

⁵³ Табела је направљена на основу појединачних података који се могу наћи на сајту Фонда, но на сајту не постоје подаци који пројекти су стварно и реализовани и колика је њихова вредност.

⁵⁴ Yamal LNG је *joint venture* компанија из Русије која се тренутно бави производњом течног природног гаса, а пројекат поред фабрике за производњу гаса, подразумева и изградњу аеродрома, морске луке и локални железнички превоз.

⁵⁵ Вертикално интегрисана петрохемијска и гасна индустрија.

⁵⁶ Производња аутомобилских гума.

Фонд	Друге институције које учествују у пројекту	Земља	Пројекат
СРФ	/	Италија	Куповина 5% учешћа у компанији Autostrade per l'Italia
СРФ	China Gezhouba Group Co. + China Enviromental Energy Holdings Co.	Србија	Заједнички пројекти у области алтернативне енергије – хидроцентрале, ветротурбине, соларна енергија и биомаса
СРФ	EEW Energy from Waste GmbH + Beijing Enterprises Holdings Limited	Немачка	Заједнички пројекти у области зелене енергије

Извор: Silk Road Fund, <http://www.silkroadfund.com.cn/enweb>, 18/08/2019

На сајту не постоји систематски преглед инвестиција и зајмова, а у најновијој изјави директора овог Фонда Луо Јанга (*Luo Yang*), из априла ове године, наводи се да је „већ потписано преко 20 уговора и да се фонд обавезао да ће уложити још 8 милијарди УС долара, те да ће укупне инвестиције у тоталу бити преко 90 милијарди УС долара. Инвестиције Фонда иду у инфраструктурне и енергетске пројекте и то у Русију, Централну Азију, Јужну Азију, Југоисточну Азију, Западну Азију, Северну Африку и Европу. Он такође сматра да се улагања у будућности могу проширити на више региона у Америци и Африци. Фонд има и разне моделе финансирања кроз мултилатералну сарадњу.“⁵⁷

4.2. Азијска инфраструктурна инвестициона банка (Asian Infrastructure Investment Bank)

Азијска инфраструктурна инвестициона банка, за разлику од СРФ, нема јасно у својој пословној агенди одредницу БРИ, али је тренутак њеног стварања, начин оснивања и рада свакако у функцији кинеског развоја, те посредно преко тога и БРИ. Банка је први пут споменута током званичне посете председника Си Ђинпинга Индонезији у октобру

⁵⁷ Luo Yang, (18th April 2019), „Funding the New Silk Road“, part of The IFF China Report 2019: Foreword, Central Banking.com, <https://www.centralbanking.com/central-banks/economics/4129821/funding-the-new-silk-road>, 15/08/2019.

2013. године,⁵⁸ када је председник Си говорио о потреби да се створи нова банка која ће финансирати изградњу инфраструктуре у Азији.⁵⁹ Поклапа се тренутак њеног оснивања са упоредним оснивањем НДБ, те је *de facto* Кина скоро у истом временском интервалу учествовала у оснивању две банке и једног инвестиционог фонда.

Оно што одваја АИИБ од преостале две институције јесте њен начин рад и пројекти које финансира. Пре свега, иако је Кина покренула оснивање АИИБ, банка половином 2019. године има 72 земље које су пуноправне чланице и 28 које су у процесу придруживања. Дакле, то је, за разлику од Фонда, мултилатерална финансијска институција, а за разлику од НДБ у којој све земље оснивачи (њих 5) равноправно учествују у одлучивању, овде је ситуација другачија. Пре свега, пошто је ово азијска банка, оснивачки капитал земаља из Азије не сме бити мањи од 75%. Ванг (Wang) у свом раду, поред осталог, пише и да: „У оквиру АИИБ ситуација везана за гласачку моћ чланова је везана за њихове уделе у банци. АИИБ чланови имају три врсте гласачких могућности: основни гласови (12% од укупне вредности гласова), гласови чланица оснивача (600 гласова за сваку чланицу оснивача) и деоничарски гласови (иницијално око 85% од укупне вредности гласова)... Од јуна 2018. године, Кина поседује 26,65 посто⁶⁰ од укупних гласова, следи Индија са 7,66 посто, и након тога Русија са 6,04 посто.“⁶¹ Иста ауторка поред тога наводи да у нормалним околностима већином гласова могу да се доносе одлуке, али да у важним ситуацијама, поред тога што $\frac{3}{4}$ гласова чланица мора да буде *за* доношење одлуке, Кина има право вето гласања, што наравно јасно говори о томе ко је лидер у овој банци.

Према званичном сајту банке, број пројеката које је банка финансирала до краја 2018. године је 35, њихова вредност је 7,5 милијарди УС долара и они се реализују у 13 земаља. Од 35 пројеката,

⁵⁸ Само месец дана пре тога је први пут споменут Нови пут свице.

⁵⁹ Mike Callaghan, Paul Hubbard, „The Asian Infrastructure Investment Bank: Multilateralism on the Silk Road“, *China Economic Journal*, 9:2, 2016, pp. 188. DOI:10.1080/17538963.2016.1162970.

⁶⁰ Напомена: оснивачки капитал банке је 100 милијарди долара, а највећи контрибутор је Кина са 50 милијарди УС долара, а након тога следи Индија са 8,4 милијарде долара, те одатле следи и проценат гласова за одлучивање који поседују унутар банке.

⁶¹ Hongying Wang, „The New Development Bank and the Asian Infrastructure Investment Bank: China’s Ambiguous Approach to Global Financial Governance, Development and Change“, 50(1): 226. DOI: 10.1111/dech.12473 © 2019 International Institute of Social Studies, The Hague, 2018, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/dech.12473>.

њих 30 је финансирано давањем кредита (вредност 7,05 милијарди долара), а пет пројеката је финансирано капиталним улагањима (450 милиона долара). Највише средстава је отишло на финансирање пројеката у области енергетике 34%, након тога транспорта 24%, водоснабдевања 17%, финансија и производње 17%, те урбани развој 8%. Поред тога, веома је важно да је током 2018. године банка одржала свој кредитни рејтинг (*Fitch and Standard & Poor's (S&P) Global Ratings*) који је ААА, дакле на нивоу осталих најбољих међународних финансијских институција.⁶²

Банка за разлику од СРФ има високу транспарентност рада и лако је доћи до података о њеном раду. Но, с обзиром на то да се у последње две године све више јавно врши јасно удаљавање рада ове банке у односу на БРИ, те њено усмеравање на развој пре свега азијских земаља, приказ рада банке је овде сведен на приказ умешности Кине у стварању врхунске мултилатералне финансијске институције. Овде се види њена спремност да се апсолутно прилагоди раду свих водећих финансијских институција у свету: када јој то потребно може да финансира пројекте који су апсолутно транспарентни, али и када јој то није потребно може да се ослони на билатерални Фонд пута свиле, како би једноставније решила финансирање пројеката.

5. ЗАКЉУЧАК

Остваривање политике економских интеграција Кине креће са њеним снажнијим економским развојем, а прве кораке у том правцу имамо током Владе Цемина. У претходним периодима Кина је имала превише домаћих економских проблема којима је морала да се посвети, те није било превише простора за развијање организоване регионалне сарадње. Оног тренутка, када су унутрашњи проблеми и дисбаланси доведени на меру да отварање Кине ка свету не представља проблем за кинеску економију, Кина је кренула са отварањем и сарадњом.

У том смислу логично је било да се прво унапреди сарадња са суседним земљама, и због тога је Кина прво кренула у развијање сарадње са земљама АСЕАН-а. Сарадња је и поред почетних тешкоћа данас на високом нивоу, а ова интеграција је успела да индиректно преко економске сарадње реши и неке политичке проблеме. Кина, свакако,

⁶² АИВ – Annual Report and Financials, https://www.aiib.org/en/news-events/annual-report/2018/_common/pdf/2018-aiib-annual-report-and-financials.pdf, 15/08/2019.

има бенефите од приступања овој интеграцији, али је и сама интеграција ојачала у економском и политичком смислу од када јој је Кина придружени члан, те АСЕАН +3, представља првог такмаца ЕУ или НАФТА интеграцијама.

Што се тиче БРИКС-а, као једна од земаља оснивача Кина је увидела које све проблеме прати оснивање једне интеграције, колико је времена неопходно да би се сви партнери договорили и направила системска решења. Ово је било веома поучно искуство у сваком смислу за њу – почев од постављања темеља интеграције, развијања философије која стоји иза ње, прављења организационе структуре саме интеграције, оснивање банке која прати рад интеграције, те обезбеђивања, дистрибуције и мониторинга финансијских средстава за разне пројекте (како за земље чланице, тако и за земље нечланице). Интеграција је, још увек можемо рећи, у раној фази развоја, те је тешко дати неку предикцију њеног развоја и кинеског учешћа у њој, али ће вероватно њен уплив у рад ове интеграције зависити од уклапања ове интеграције у рад БРИ.

Интересантно је приметити, на примеру ове три интеграције, како је Кина постепено улазила у њих, и како је са сваком следећом повећавала свој значај у њој. Прво је приступила интеграцији у којој није била од њеног оснивања, након тога долази БРИКС у коме се њена улога и значај као једног од оснивача повећавају, и на крају долази интеграција у којој је Кина идејни творац и лидер. Дакле, са сваком новом интеграцијом Кина је увиђала колико јој оне одговарају и на основу њих стицала искуство како да осмисли своју. Њен степен слободе и утицаја је свакако достигао највиши ниво у Иницијативи Појас и пут, те се може рећи да је Кина схватила у потпуности значај интеграција и бенефите које оне доносе. Преко БРИ Кина постаје економски лидер, који преко економских пројеката свуда у свету, врши уплив својих економских, политичких, социолошких и културолошких интереса. Иако БРИ ових дана слави шест година од стварања иницијалне идеје, резултати су већ видљиви и импресивни, поготово по Кину. Поједине земље су оствариле лошије резултате и прилично неопрезно приступиле зајмовима које Кина даје, те су услед тога имале велике проблеме или се наслућује да ће их тек имати (прим. Шри Ланка, Црна Гора, Тадикистан, Киргистан...). Постоје и другачији облици сарадње где су примери много бољи и успешнији. Чини се да је брзина, тј. акцелерација стварања саме интеграције без формирања посебних системских институција (које овде недостају), утицала на то да се дају зајмови чак и када пројекције говоре

да то није добро. Успешност ове иницијативе свакако ће зависити од кинеске одлучности да се ухвати у коштац са проблемима које прате ове интеграцију и могућности да исте реши. Да напоменемо да и остале регионалне и економске интеграције, као и велике светске финансијске институције имају овакве проблеме, но за Кину ово је нова улога.

Као закључак остаје да Кина циљано, плански и поступно улази у економске интеграције, стварајући мрежу међународних односа који доприносе њеној стратегији развоја и исправљају неправилности које унутар њене економије постоје. Поред тога, уз помоћ економских интеграција Кина решава и политичке проблеме, те се и овде потврђује теза да уколико постоје успешне економске везе и прилике, смањује се и могућност за стварање конфликта.

ЛИТЕРАТУРА

- Armijo, Leslie Eliot, „The BRICS Countries (Brazil, Russia, India and China) as Analytical Category: Mirage or Insight?“, *Asian Perspective*, Vol. 31, No. 4, 2007, pp. 7-42.
- Ђорђевић, Branislav, Лађеvac, Ivona, „Benefits and Limitations of “One Belt One Road Strategy” in Relations Between China and the European Union – Serbian Perspective“, *The Review of International Affairs*, Institute of International Politics and Economics, Belgrade, Vol. LXVII, No. 1162-1163, 2016, pp. 57-69.
- Cai, Peter, „Understanding China’s Belt and Road Initiative“, *Analysis*, Lowy Institute for International Policy, Sydney, Australia, March 2017, pp. 1-24.
- Callaghan, Mike, Hubbard, Paul, „The Asian Infrastructure Investment Bank: Multilateralism on the Silk Road“, *China Economic Journal*, 9:2, 2016, pp. 116-139. DOI:10.1080/17538963.2016.1162970.
- Jie, Yu, „The Belt and Road initiative: domestic interests, bureaucratic politics and the EU China relations“, *Asia Europe Journal*, Springer, 2018, pp. 1-15. DOI: 10.1007/s10308-018-0510-0 at: <http://eprints.lse.ac.uk/87500/>
- Keling, Mohamad Faisol, Md.Som, Hishamudin, Saludin, Mohamad Nasir, Shuib, Md. Shukri, Ajis, Mohd Na’eim, „The Development of ASEAN from Historical Approach“, *Asian Social Science*, Vol. 7, No. 7; July 2011, Canadian Center of Science and Education, www.ccsenet.org/ass, pp. 169-189.
- Kulintsev, Yury V., „The Conjunction of Russian-Chinese Interests within the BRI, the EAEU and the SCO“, *The Review of International Affairs*, Vol. LXX,

- No. 1174, Institute of International Politics and Economics, Belgrade, pp. 21-35.
- Lai, Hongyi, Lim, Tin Seng, „Harmony and Development: ASEAN-China Relations“, *World Scientific*, 2007, p. xx.
- Lai, Hongyi, „China’s Evolving Relations with Southeast Asia: Domestic and Strategic Factors“, in: *Harmony and Development: ASEAN-China Relations* (editors Lai Hongyi and Lim Tin Seng), World Scientific, 2007, pp. 17-35.
- Lađevac, Ivona, Đorđević, Branislav, Jović Lazić, Ana, „Serbian Views on “16+1” and the “Belt and Road” Initiative in China-EU Relations“, in: *The Cooperation between China and Balkan Countries under the “Belt and Road” Initiative* (editors: Liu Zuokui and Ivona Lađevac), Chinese Academy of Social Science, Beijing, 2019, pp. 54-73.
- Ponciano, S. Intal, Jr., „The Economic Transformation of the ASEAN Region in Comparative Perspective“, in: *ASEAN and Member States: Transformation and Integration*, Volume 3, (editors: Ponciano Intal, Jr. and Lurong Chen), Economic Research Institute for ASEAN and East Asia, Department of Foreign Affairs, Philippines, 2017. pp. 1-13.
- Raghurama, Patruni R., „Revealed Comparative Advantage and Competitiveness: A Study on BRICS“, *Arabian Journal of Bussiness and Management Review*, 5:152, 2015, pp.1-7.
- Стојковић, Радомир, „Нова развојна банка БРИКС“, *Банкарство*, вол. 45, бр. 2, 2016, дои: 10.5937/банкарство1602076С, стр. 76-91.
- Stakić, Nikola, Zakić, Katarina, „Challenges of Business and Financial Transformation of China in New Normal Economy“, *The Review of International Affairs*, Institute of International Politics and Economics, Belgrade, Vol. LXVII, No. 1161, 2016, pp. 80-100.
- Xu, Fan, „Opportunities and Risk Assessment of BRICs New Development Bank – New Big Powers Coordination Perspective“, *Macro Management & Public Policies*, Volume 01, Issue 01, 2019, Bulingval Publishing Co., DOI: <https://doi.org/10.30564/mmpp.v1i1.741>, pp. 27-35.
- Закић, Катарина, Сун, Меисинг, „Кинески модел регионалног развоја – стратешке лекције“, *Међународна научна конференција – „Regional Development and Cross-Border Cooperation“*, Пирот, Уговорна окружна комора Пирот, Новембар, 2017, стр. 213-225.
- Zakić, Katarina, Radišić, Bojan, „The Results and Challenges of Chinese “Going Global” Policy“, *The Review of International Affairs*, Institute of International Politics and Economics, Belgrade, Vol. LXVIII, No. 1168, 2017, pp. 36-55.

- Wang, Hongying, „The New Development Bank and the Asian Infrastructure Investment Bank: China’s Ambiguous Approach to Global Financial Governance, Development and Change“, 50(1): 221–244. DOI: 10.1111/dech.12473 C 2019 International Institute of Social Studies, The Hague, 2018, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/dech.12473>.
- Urata, Shujiro, „An ASEAN+6 Economic Partnership: Significance and Tasks“, Japan Center for Economic Research, Asia Research Report 2007, Tokyo, Japan, February, 2008, pp. 1-19.
- ADB, History, <https://www.adb.org/about/history>, 25/07/2019.
- AiIB, Annual Report and Financials, https://www.aiib.org/en/news-events/annual-report/2018/_common/pdf/2018-aiib-annual-report-and-financials.pdf, 15/08/2019.
- ASEAN Secretariat Information Paper August 2018, Overview of ASEAN-China Dialogue Relations, p. 3, https://asean.org/?static_post=overview-asean-china-dialogue-relations, 25/07/2019.
- ASEAN, History, <https://asean.org/asean/about-asean/history/>, 25/07/2019
- ASEAN-ADB Cooperation toward the ASEAN Community: Advancing Integration and Sustainable Development in Southeast Asia, (2016), Asian Development Bank, Philippines, p. 1-35, www.adb.org, 25/07/2019.
- Asian Development Bank – member factsheet PRC, (April 2019), Asian Development Bank, Philippines, www.adb.org, 25/07/2019.
- Asian Development Bank – member factsheet PRC, (April 2019), Asian Development Bank, Philippines, www.adb.org, 25/07/2019.
- Belt and Road Portal, „The Belt and Road Initiative Progress, Contributions and Prospects“, (April 22, 2019), <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/zchj/qwfb/86739.htm>, 18/08/2019.
- BRICS – history, <http://infobrics.org/page/history-of-brics/>, 01/08/2019.
- CIA, The World Factbook, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/br.html>, 01/08/2019.
- Hooi Alexis, (26.05 2019.), *Belt and Road set to ‘transform’ global economy*, China Daily, Beijing, PRC, <http://www.chinadaily.com.cn/a/201905/26/WS5cea60a7a3104842260bdcf.html>, 15/08/2019.
- International Trade Centre (2017), „BRICS countries: Emerging players in global services trade“, ITC, Geneva, p. 1-52, 01/08/2019.
- Menon Jayant, (21.08. 2017.), *ASEAN at 50. What’s Next?*, Asian Development Bank, <https://www.adb.org/news/op-ed/asean-50-whats-next>, 25/07/2019.

- NDB, About us, <https://www.ndb.int/about-us/organisation/members/>, 25/07/2019.
- NDB, List of Projects, <https://www.ndb.int/projects/list-of-all-projects/>, 25/07/2019.
- New Development Bank, Annual Report 2018 – Investing for impact, pp. 4, <https://www.ndb.int/wp-content/uploads/2019/07/NDB-AR2018>, 25/07/2019.
- Silk Road Fund, <http://www.silkroadfund.com.cn/enweb/23775/23767/index.html>, 18/08/2019.
- Statistics Division – ASEANstats, ASEAN Secretariat, <https://data.aseanstats.org/https://data.aseanstats.org/>, 25/07/2019.
- The World Bank, Blog, Belt and Road Initiative – Overview, (March 29, 2018), <https://www.worldbank.org/en/topic/regional-integration/brief/belt-and-road-initiative>, 18/08/2019.
- Xilian Huang (January 31, 2019), *China and ASEAN doing well on economic, trade cooperation*, The Jakarta Post, <https://www.thejakartapost.com/academia/2019/01/31/china-and-asean-doing-well-on-economic-trade-cooperation.html>, 25/07/2019.
- Xinhua, *Much potential to tap in intra-BRICS cooperation - Indian expert*, (2017-08-07), http://www.chinadaily.com.cn/business/2017-08/07/content_30359674.htm, 01/08/2019.
- Yang Luo, (18th April 2019), „Funding the New Silk Road“, part of The IFF China Report 2019: Foreword, Central Banking.com <https://www.centralbanking.com/central-banks/economics/4129821/funding-the-new-silk-road>, 15/08/2019.

Katarina Zakić

CHINA'S ECONOMIC INTEGRATIONS POLICIES IN EUROASIA

Summary: Economic integrations have a long history of development, and a reason for establishing them can be considered as a way of improving economic cooperation among states to improve economic position and status of included subjects. Unlike many states, China was avoiding for many decades entering into economic integrations. However, with the economic reforms of the country and Open Door Policy, many things have changed – among them, the view on economic integrations. Because of that, the main goals of this paper are: to review Chinese policy regarding economic integrations that it entered or developed itself; to consider what are the goals that it wants to achieve and their results as well. As the research subjects it will be looked upon the Association of Southeast Nations +3 (ASEAN+3), the Association of five upcoming leading economies of Brazil, Russia, India, China and South Africa (BRICS) and the Belt and Road Initiative (BRI). The first integration China joined at one stage, in the second it was one of the founding members and the third one it has initiated itself. So, with this approach, we have all aspects of Chinese enrollment in regional economic integrations. In order to have a full analysis, this paper will also include funds and banks that are part of those integrations – the Asian Development Bank, the New Development Bank, the Asian Infrastructure Investment Bank and the Silk Road Fund. The methodological approach is based on description, comparative and descriptive statistical analysis, with which the goals of those integrations are realized and compared to the real results on the terrain. The main conclusion of this paper is that China has been precisely, methodically and gradually entering into economic integrations by building a network of international relations, contributing to its development strategy and correcting irregularities in its economy, while at the same time solving political problems.

Key words: China, policy, economic integrations, ASEAN+3, BRICS, Belt and Road Initiative.